

Mateja Perpar

*Nad
obzorji*

Idrija, 2021

Kazalo

Draga bralka, dragi bralec	5
Kosmate noge in kredit. Prvega poglavja prvi del.	7
Tuji jeziki in tartufata. Prvega poglavja drugi del.	13
Selitev in milozvočna nepremičninska dama.	19
Prhavs ali obnovljena Razwalina?	23
Himalaja, nenavadna anketa in smiselno podaljšan seznam.	27
Enciklopedija in nova obzorja.	33
Razglasitev rezultatov. Nepričakovana prednost žabarjeva.	37
Panta rei, kompleksna števila in stegnjeni papki.	41
Nepričakovan zaplet. V bistvu dva. Prvi del.	45
Oči, panda, ocvirkovca, geruš in nove oblike hierarhije.	51
Nepričakovan zaplet. V bistvu dva. Drugi del.	55
Kaj bi mama, če ne bi bila mama.	59
Sprehod, žuborenje in poljubček.	63
Googlov prevajalnik in gospe Marinke življenjske modrosti. ...	73
Gen za žlikrofe, stroge mere in Napoleonovo pokrivalo.	79
En konec, en začetek in plovba skozi mesečino.	85
Zajtrk, Perkmandeljč in cvetoča geranija.	95
Obisk preteklosti. Lepi in težki časi.	103
Morje na obzorju. Zaloputnjena vrata.	109
Poletne noči v najlepšem mestecu na svetu.	113
Kam pridemo, če nikamor ne gremo.	121
Vrnitev, sprehod s čofotanjem in razglednica.	127
Hodniki ne vzdihujejo, agentke pri frizerju, butasta jajca.	133
Ko je nekaj mimo, nekaj drugega pa ne.	143
In zdaj	155
Epilog	167

Draga bralka, dragi bralec.

Knjiga, ki je pred teboj, je nastala med mojim bivanjem v pisateljski rezidenci v Idrijski rudarski hiši julija 2020.

Svet Roka in Mance je svet mladih ljudi v času po prvem valu širjenja strašnega C, koronavirusa 19. Čeprav sta se virus in iz njega izhajajoča bolezen v tem romanu namenoma izčrpala že po prvem valu, so njune posledice daljnosežne. Dogajanje je postavljeno v meni ljubo mesto Idrija, v katerem sem kot dijakinja Gimnazije Jurija Vege preživela srednješolska leta in v katero se vselej rada vračam. Nekaj zapisanega je povzetega po resničnih dogodkih, nekaj je izmišljenega, mogoče je zraven tudi kanček upanja na boljše čase. Mularija je spet v šoli, pouk poteka normalno, vse običajne najstniške dejavnosti prav tako ☺. Vpliv virusa je pretresel temelje vsakdanjega življenja ter spodbudil vse generacije k premisleku o posledicah pohlepa in potrebi po solidarnosti.

Odločila sem se za najstniški roman, ker se rada spominjam svojih najstniških let – časa samosvojega razmišljanja, preizpraševanja norm in stališč odraslih

avtoritet, viharnih čustev. Idrija je okolje samoniklih, odrezavih, navzven zadržanih, toda navznoter srčnih in nabritih ljudi, ki sogovornika s čuječim poslušanjem spodbujajo k izpovedovanju osebnih izkustev, njihovi hudomušni in neposredni odzivi pa so polni bliskovitih intuitivnih vpogledov. Ravno pravsne okolje za vse člane simpatične šiškarske družine Jenko, da po selitvi iz Ljubljane v Idrijo v sebi in v drugih začnejo odkrivati prej nevidne lastnosti.

Sedim včasih v Idrijski rudarski hiši, spet drugič ob zelo zgodnjih ali zelo poznih urah v dnevni sobi Mladinskega centra oziroma hostla, kjer skrbijo zame kot za princesko, občasno poklepetam z zanimivimi gosti, na svojem prenosniku obujam spomine na gimnazijo ter jih ob glasbi, ki mi je vedno v navdih, prepletam z domišljjskimi liki in dogajanjem ter z drugimi resnimi in šaljivimi življenjskimi izkušnjami.

Naj se na tem mestu še enkrat zahvalim idrijski občini, županu Tomažu Venclju, muzeju, ekipi mladinskega hostla, založbi Bogataj ter kolegom in radijski hiši, da so mi omogočili to čudovito izkušnjo. Nadnajlepša hvala tudi lektorici Darinki in narečnim strokovnjakom, ki so z budnim očesom bdeli nad blagozvočnostjo jezika.

Draga bralka, dragi bralec, upam, da boš pri branju te knjige užival prav toliko, kot sem jaz ob pisanju.

Pa SREČNO!

Mateja

**Kosmate
noge in kredit.
Prvega poglavja
prvi del.**

Božena ima ful kosmate noge, sam men je tu wšič. (1)

Tako se je danes začel moj dan.

Zdaj, priznajte, nimate pojma, o čem govorim ☺.

Bom naredil tako kot na kakšnem srečanju anonimnih alkoholikov. Po vrsti. Ime mi je Rok, pišem se Jenko, star sem 17 let. Sedim v četrti klopi učilnice za slovenščino v prvem nadstropju 120 let stare gimnazijske stavbe in možgani mi štekajo. En del spremlja srednjeveške muke sošolca pred tablo, to je manjši del, recimo 12 odstotkov. Vse preostale kapacitete so namenjene dojemu, kaj se je pravzaprav zgodilo v zadnjih nekaj mesecih.

Pred mesecem dni, konec septembra, smo se preselili v Idrijo.

Mi, oči Domen, mami Natalija, brat Nejc in jaz, familija Jenko, Ljubljancani, Šiškarji od pamtiveka, smo v treh mesecih prodali stanovanje, zamenjali šole in službe in se spokali iz bele prestolnice v medhribovsko zakotje. Nič ne rečem, saj ni slabo. Mislim, prav lepo je v bistvu, naselili smo se v obnovljeno staro bajto, zraven je garaža

(1) »Božena ima zelo kosmate noge, ampak meni je to všeč.«

in spredaj vrt, tega v *Lublani* ni bilo, ker vrtovi večinoma odstopijo prostor parkiriščem, razen če si bajno bogat, ampak mi nismo.

Nismo revni, da ne bo pomote, pišuka, če bi ti rekel, da smo revni, tega najbrž sploh ne bi niti začel ali začela brati!

V glavnem, med to trapasto koronsko krizo so v očetovem podjetju ugotovili, da ga ne potrebujejo več. Najprej je od marca do junija delal doma in smo si skakali po živcih, ker smo bili na naših petinsedemdesetih kvadratih dan za dnem ves čas na kupu vsi trije moški, Nejc, oči in jaz. Mami ne, ona je medicinska sestra v domu starejših in je hodila naokoli kot vesoljec v skafandru in na kilometer smrdela po razkužilu, da je še Bobs ni hotel povohati. Bobs je naš mešanček in mu rečemo zlati odnašalec, ker nikoli ničesar ne prinese, zelo skrbno pa vse odnese: od copatov, tudi sosedovih, če dobi priložnost, ker se sezujejo pred vrati, do hrane z mize ali rolic toaletnega papirja, če imajo in imamo priprta vhodna vrata in vrata večeja ...

Moram malo bolj počasi.

Kje naj začnem?

Torej, pater familias je odvetnik. Nič spektakularnega, nobenega streljanja, od vseh grozot samo obvezna kravata. Dela pri podjetju, ki se ukvarja z izterjavo neplačanih glob. To je, če recimo Francozi ali Italijani ali kdor koli pridejo k nam kot turisti in, jasno, poskušajo za malo denarja dobiti čim več. Hrana za tujce itak ni draga, tudi hostli imajo normalne cene. Ljudje pridejo z avtomobilom, ki je sicer za vožnjo varčen in super, za parkiranje v Ljubljani pa sploh ni več tako varčen in super.

Potem tlačijo tiste svoje kočije v vse mogoče luknje, ljudem pred vhodna vrata, po zelenicah in ne vem kje še vse, in velikokrat dobijo kazen. Ker so frajerji, se naredijo Francoze (LOL, če so že Francozi, so potem na kvadrat), češ nič nismo opazili, da ste nam nalepili listek, smo mislili, da je reklama za picerijo, in jo odkurijo domov.

Doma na vse skupaj pozabijo, mestna občina in očetova firma pa ne. Čez nekaj mesecev jih poštar osreči s pismom, v katerem jih na najprijazneši možni način vabijo, naj plačajo globo. Cukrček od cukrčka. V drobnem tisku jim pa po mafijsko zagrozijo (predstavljajte si glas iz Botra): *Ce ne placatare il racunno, vam bomo najprej zломilli la rocca, nato popullili le nohtte, stlacilli uno virus v vas raccunalnik in na koncu pojedli la macka. Poznamo la vasa registracione e vemo, kie zivite. Capisce? Si? Ciao!*

Zežam se. Ampak na koncu vsi plačajo.

Oči ni izterjevalec, on je samo odvetnik in mora povedati, ali je stvar smiselna, izvedljiva ali ne. Zelo dobro se mu obnese, ker tekoče govori štiri jezike, angleško, nemško, italijansko in francosko, in ga zato ne morejo vrteti okoli prsta, da česa niso razumeli. Včasih kakšen cepec udari nazaj, takrat je delo malo manj izi in oči se potečni za tri stopnje.

Ko je moral pa delati doma v dnevni, je bil tečen do najvišje stopnje in potem je bil čedalje bolj zagrenjen, ker, hej, turistov ni bilo več. Ni turistov – ni dela. Ni dela – ni denarja. Očijev šef je imel tri zaposlene – svakinjo svojega nekdanjega šefa, sestro svoje žene in njega. Denarja ni bilo dovolj za vse, eden je moral iti.

Jasno, da šef ni odpustil samega sebe.

Ko je nekega zgodnejunijskega dne mami prišla domov, jo je oči poklical v spalnico in zaprl vrata. Midva z Nejcem sva se v dnevni pretvarjala, da delava za šolo, v resnici sva pa igrala igrice. Koronska šola ni bila pretirano stresna, v resnici je postala prav zabavna. Učitelji so se zelo različno znašli v svetu pouka na daljavo. Neverjetno, ampak prva – če ne štejem učitelja računalništva – je zalaulala učiteljica športa in nam iz svoje dnevne sobe pošiljala posnetke vaj, ki naj bi nas ohranile v dobri telesni pripravljenosti za druge predmete. Ostali so bili počasnejši, njihovo poučevanje pa se je po začetnih totalno LOL izvedbah brez zvoka ali brez slike, ozadjih z mački, psi, jokajočimi mulčki ali možmi v predpasnikih, ki so prihajali spraševati, kje je kaj – Gefi je na primer mož med njenim razlaganjem reliefnih značilnosti Havajskih otokov enkrat celo na kuhalnici prinesel pokusiti omako – bolj ali manj ustalilo pri pošiljanju vaj po e-pošti. Seveda človek lenobnih nagnjenj lahko mimogrede reče, da je poslal narejeno nalogo in je očitno nekaj zaštekal mejl. To sva oba z Nejcem pridno izkoriščala in se zabavala po svoje. Ampak tistega junijskega dne se je po dvajsetih minutah izza vrat spalnice priplazilo takšno pobito vzdušje, da sva kar sama od sebe ugasnila igrice in se lotila matematike. Konec koncev se je res bližal konec šolskega leta.

Čez približno tri četrt ure sta mami in oči prišla ven, mami je imela malo rdeče oči, in rekla, da se moramo usesti skupaj.

Usedli skupaj smo se do takrat samo dvakrat. Enkrat pred petimi leti, ko je babi Dado kap in je morala v dom, in drugič, ko je mami kakšno leto pozneje razglasila, da

bo šla na polovični delovni čas, ker ima šum na srcu.

Skuhali smo kavo za vse in potem je imel oči govor:

»Rok, Nejc, čaka nas en precej makadamski odcep življenja. Kot vesta, sem jaz tisti, ki je odgovoren za večji del družinskih dohodkov. Danes zjutraj so me obvestili, da zaradi pomanjkanja dela mojih storitev ne potrebujejo več. Ni nepričakovano, je pa vseeno kar resno in me je tudi prizadelo. No, kar je, je in treba se je soočiti s tem. Ker smo osmega, to pomeni, da pojutrišnjem še dobim plačo, vendar bo zadnja v tej službi. Kot tudi vesta, imamo kredit za stanovanje. Skoraj polovica ga je še neodplačanega. Seveda sem takoj začel iskati novo službo in sem jo tudi našel.«

»Saj pol pa ni panike,« si je oddahnil Nejc.

»Kakor pogledaš,« je odvrnil oči in se celo rahlo nasmehnil. »Malo se bomo morali prilagajati.«

»Ne tako malo,« je rekla mama.

»Ja?« To sem bil jaz.

»Torej, kot rečeno, našel sem novo delo pri nekem podjetju, pred nekaj urami sem z njimi govoril po telefonu in rekli so, da lahko začnem oktobra, ko gre njihova sodelavka na porodniško. Vzamejo me za eno leto, nato bodo videli.«

»Pa to je v redu!«

»Lepo, da si optimističen. Dve stvari je treba urediti. obroki kredita ne čakajo. Z bankami ni hec. Imam nekaj prihrankov, mama tudi, in če bomo malo stisnili, bo šlo.«

»No, vidiš.«

»Služba je v Idriji.«

»In?«

»Hja. Ker je zdaj z zaposlitvami težko in domnevam, da bodo cene nepremičnin v pol leta močno padle, je edina res varna možnost, da prodamo stanovanje, odplačamo preostanek kredita, nekaj nam ostane, in ker so cene nepremičnin v Idriji precej nižje kot v Ljubljani, se preselimo v Idrijo. Tako se mi ne bo treba vsak dan voziti. Res bom moral spet vzeti kredit, ampak bo precej manjši. Mami so že prejšnji mesec rekli, da bi bilo bolje, če bi delala polni delovni čas, saj so zelo obremenjeni. Ker ni bila za, so ji povedali, da iščejo zamenjavo. Tudi ona se je začela ozirati za kakšno drugo službo in včeraj našla eno za polovični čas v domu starejših v Idriji. Enako kot jaz začne oktobra, ker bo tudi ona nadomeščala za eno leto. Plača seveda ni ne vem kaj. Če se preselimo, pa mislim, da bomo zmogli.«

Bili smo tiho. Kaj bi lahko dodali? Nejc je strmel v tla. Ko je dvignil glavo, je imel solzne oči.

»Bo lahko šel Bobs z nami?«

»Ja, normalno,« se je nasmehnila mama. »Saj je družinski član.«

Bobs pod mizo je slišal, razumel, za kaj gre, in pomahal z repom.

»Kaj pa šola?« Nisem si mislil, da bom to kdaj rekel.

»Povprašal sem in povedali so mi, da imajo zelo dobro gimnazijo. Tudi prosto mesto ne bo problem.«

»Se pravi konec s Šubičko? V bistvu en mesec, potem pa adijo?«

»Ja.«

Tako, zdaj razumete naslov poglavja.